

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ-ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ –ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ



ΕΛΕΝΑ ΜΟΥΡΓΙΑ

Πάρεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας

**Εφαρμογή της νομοθεσίας για τα απόβλητα:
Νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας για τη
διαχείριση αποβλήτων**

► **Οδηγία πλαίσιο για τα απόβλητα
2008/98/ΕΚ (ήδη ν. 4819/2021)**

- Καθορίζει τις **βασικές έννοιες και ορισμούς** που σχετίζονται με τη διαχείριση των αποβλήτων (λ.χ. πότε τα απόβλητα παύουν να αποτελούν απόβλητα και καθίστανται δευτερογενείς πρώτες ύλες ή πως διακρίνονται απόβλητα και υποπροϊόντα)

- Θεσπίζει **βασικές αρχές** διαχείρισης αποβλήτων
[«ο ρυπαίνων πληρώνει», «διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού», «της εγγύτητας», «της αυτάρκειας»]

- **Απαιτεί διαχείριση** των αποβλήτων:

- χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ανθρώπινη υγεία και να βλάπτεται το περιβάλλον
- χωρίς κίνδυνο για το νερό, τον αέρα, το έδαφος, τα φυτά ή τα ζώα
- χωρίς να προκαλείται όχληση από θορύβους ή οσμές
- χωρίς να επηρεάζεται δυσμενώς το τοπίο ή οι τοποθεσίες ιδιαίτερου ενδιαφέροντος

ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

• Ακρογωνιαίος λίθος της νομοθεσίας και των πολιτικών της ΕΕ για τα απόβλητα η **Ιεράρχηση των Αποβλήτων** [ΣτΕ 1858/2022 σκ.10]:

- πρόληψη
 - προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση
 - ανακύκλωση,
 - άλλου είδους ανάκτηση, όπως ανάκτηση ενέργειας
 - διάθεση
- Βασική επιδίωξη η πρόληψη - Έσχατη λύση η ταφή



ΤΑΦΗ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

Το υψηλότερο ποσοστό ταφής (**94,8%**) στην ΕΕ (σύγκριση σε 28 χώρες-**μέσος όρος: 45,7%**). Συγκρίσιμο μόνο με τα αντίστοιχα επίπεδα άλλων βαλκανικών κρατών, όπως η Σερβία (96,3% ταφή) και το Μαυροβούνιο (98,9%).

Αρνητική πρωτιά στην ταφή, τόσο στο σύνολο των αποβλήτων (**94,8%**) όσο και στην κατηγορία των αστικών αποβλήτων (**82%**).

Κατά το έτος 2019, βρίσκονταν σε λειτουργία τουλάχιστον 53 χώροι υγειονομικής ταφής.

Πηγή: EUROSTAT 2019



ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

**ΥΠΟΘΕΣΗ:
ΤΑ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ ΤΗΣ ΑΝΔΡΟΥ
[689/2023 7ΜΕΛΟΥΣ]**



Φωτογραφία από τον ΧΑΔΑ Άνδρου

• **Ήδη πριν από το έτος 1980** στην ευρύτερη περιοχή «Σταυροπέδα-Άγιος Γεώργιος Παντουκίων» της Άνδρου λειτουργούσε για μεγάλο διάστημα **Χώρος Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ)** που επέφερε σοβαρές καταστροφές στα αρχαία μνημεία που βρίσκονται στην περιοχή και οδήγησε σε υποβάθμιση του περιβάλλοντός τους

• **18.12.1997**

Απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού κηρύσσει ως αρχαιολογικό χώρο την ως άνω περιοχή αλλά η λειτουργία του ΧΑΔΑ συνεχίζεται

• **ΣτΕ 4426/1997**

Ακυρώνεται πράξη της Εφορείας Αρχαιοτήτων που επιτρέπει τη συνέχιση της λειτουργίας της χωματερής στη θέση Σταυροπέδα σε μικρή απόσταση από τον αρχαιολογικό χώρο

• **ΣτΕ 292-3/2010**

Ακυρώνεται απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού που εγκρίνει την απόθεση απορριμμάτων στον ΧΑΔΑ

•4.2.2011

Μετά από πολύ έντονες βροχοπτώσεις, λόγω κατολίσθησης του εδάφους, η χωματερή της Άνδρου καταρρέει

Τόννοι απορριμμάτων του ΧΑΔΑ παρασύρονται από τα νερά της δυνατής βροχής, καταλήγουν στο ρέμα και στη συνέχεια στη θάλασσα, καλύπτοντας την παραλία Σχοινιά και μεγάλο μέρος του βυθού

Η Άνδρος στερείται τον μοναδικό χώρο αποθέσεως απορριμμάτων



- **11.4.2011**

Πυρκαγιά στον ΧΑΔΑ επιβαρύνει την ατμόσφαιρα και την γύρω περιοχή με επικίνδυνους ρύπους που περιέχονται στον καπνό από την καύση των σκουπιδιών

• Για την αντιμετώπιση του οξύτατου προβλήματος ο Δήμος Άνδρου αποφασίζει την αποκατάσταση του ΧΑΔΑ, την προσωρινή και ενδιάμεση διαχείριση των απορριμμάτων για την προστασία της δημόσιας υγείας και την οριστική διαχείριση των απορριμμάτων με τη δημιουργία **χώρου υγειονομικής ταφής υπολειμμάτων (ΧΥΤΥ)**

• **8.7.2011**

Εγκρίνεται από τον Υπουργό Πολιτισμού η χωροθέτηση και η εγκατάσταση **Μονάδας Μηχανικής Διαλογής και Επεξεργασίας Αστικών Στερεών Αποβλήτων** εκτός των ορίων του κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου, σε τμήμα παλαιού ανενεργού λατομείου και σε μικρή απόσταση από τον χώρο της παλαιάς χωματερής υπό τον όρο ο Δήμος Άνδρου να καταθέσει εγκαίρως μελέτη περιβαλλοντικής αποκαταστάσεως του ΧΑΔΑ και εντός δύο ετών (μέχρι τον Ιούλιο του 2013) να εξευρεθεί άλλη θέση στην Άνδρο για τη χωροθέτηση και εγκατάσταση ΧΥΤΥ

•Για την προσωρινή (ενδιάμεση) αντιμετώπιση του σοβαρού προβλήματος διαχείρισεως και διαθέσεως των αποβλήτων ο Δήμος Άνδρου προκρίνει τη **θαλάσσια μεταφορά** των απορριμμάτων καθώς και τη **δεματοποίηση και αποθήκευσή** τους.

•**Μάρτιος του 2012**

Η λύση της θαλάσσιας μεταφοράς εγκαταλείπεται καθώς δεν εξασφαλίζεται η πλήρης αποκομιδή των απορριμμάτων σε καθημερινό επίπεδο

•**10.4.2012**

Εγκρίνεται από τον ΥΠΠΟ η Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΠΠΕ) για το έργο **Μονάδα Μηχανικής Διαλογής και Επεξεργασίας–Εγκατάσταση Δεματοποίηση ΑΣΑ** σε όμορο χώρο του ΧΑΔΑ στον χώρο του παλαιού λατομείου και επαναλαμβάνεται ο όρος η διαδικασία για τη λειτουργία νέου ΧΥΤΥ σε άλλο χώρο να έχει ολοκληρωθεί εντός της διετίας που ορίστηκε με την προηγούμενη απόφασή του (έως τον Ιούλιο του 2013)

•**10.4.2012**

Εγκρίνεται ΑΕΠΟ για το ως άνω έργο αλλά έως τον Αύγουστο του 2012 η μονάδα δεν εγκαθίσταται

•**2.8.2012**

Η Άνδρος κηρύσσεται με απόφαση του Περιφερειάρχη σε “**προσωρινή κατάσταση έκτακτης ανάγκης**” λόγω μη αποκομιδής των απορριμμάτων για πολλές εβδομάδες

Λόγω της καταστάσεως το Υπουργείο Πολιτισμού συναινεί στην προσωρινή απόθεση των απορριμμάτων στον ανενεργό ΧΑΔΑ μέχρι τη λειτουργία του δεματοποιητή

Ο δεματοποιητής αρχίζει να λειτουργεί τον Οκτώβριο του 2012 οπότε αίρεται η κατάσταση έκτακτης ανάγκης

- Μετά τη λήξη της προθεσμίας για την εγκατάσταση του δεματοποιητή στον συγκεκριμένο χώρο, ο Δήμος Άνδρου ζητεί παράταση λειτουργίας της μονάδας τουλάχιστον για ένα έτος προκειμένου να ολοκληρωθούν οι ενέργειες για την αποκατάσταση του ΧΑΔΑ και την κατασκευή ΧΥΤΥ.

- **21.3.2014**

Απορρίπτεται από τον Υπουργό Πολιτισμού το αίτημα του Δήμου για παράταση της λειτουργίας του δεματοποιητή (α) για λόγους προστασίας των αρχαιολογικών χώρων της περιοχής και (β) διότι δεν τηρήθηκαν οι όροι της αποφάσεώς του

- Ο Δήμος Άνδρου ασκεί αίτηση αναστολής και αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας κατά της απορριπτικής αποφάσεως του ΥΠΠΟ

•ΕΑ 355/2014

Διατάσσεται ως **πρόσφορο μέτρο** η **συνέχιση της λειτουργίας του δεματοποιητή απορριμμάτων** στην Σταυροπέδα έως την έκδοση αποφάσεως επί της εκκρεμούς αιτήσεως ακυρώσεως, για **λόγους δημοσίου συμφέροντος**, υπαγορευομένους από την ανάγκη προσωρινής αντιμετώπισεως του προβλήματος της διαχειρίσεως των απορριμμάτων του Δήμου Άνδρου

Το Δικαστήριο συνεκτίμησε αφενός μεν την αδυναμία άμεσης διευθετήσεως του ζητήματος της νόμιμης διαθέσεως των απορριμμάτων και αφετέρου την πορεία των εργασιών τόσο για την αποκατάσταση του χώρου του πρώην ΧΑΔΑ όσο και για τη λειτουργία ΧΥΤΥ

•22.6.2018

Εγκρίνεται ΑΕΠΟ για την κατασκευή και λειτουργία **ΧΥΤΥ** και Μονάδας Προεπεξεργασίας Υπολειπόμενων Σύμμεικτων ΑΣΑ μετά από Διαλογή στην Πηγή (ΔσΠ) στη **θέση Πλούσκα** Υδρούσας με φορέα του έργου τον Δήμο Άνδρου

•ΣτΕ 2158/2019

Απορρίπτεται το αίτημα του Δήμου Άνδρου για την παράταση λειτουργίας του δεματοποιητή απορριμμάτων στην Σταυροπέδα

•**24.7.2019**

Δύτες της εθελοντικής ομάδας Aegean Rebreath κατά την επιχείρηση καθαρισμού του βυθού ανακαλύπτουν έναν ύφαλο γεμάτο από «**πλαστικά κοράλλια**»

Εικόνες σκουπιδιών και ογκωδών αντικειμένων στον πυθμένα της θάλασσας κάνουν τον γύρο του κόσμου

Το θέμα αναδεικνύεται από τον τηλεοπτικό φακό διεθνών πρακτορείων ειδήσεων προκαλώντας έντονες αντιδράσεις



UNTV REPORT & RESCUE Divers find "Gulf of Plastic Corals" in Greece's Aegean Sea

Share

Watch on YouTube

•9.6.2020

Επιχειρείται χαρτογράφηση του πυθμένα

Διαπιστώνεται ότι η επιβάρυνση εκτείνεται σε 400 περίπου στρέμματα

Σε ορισμένα σημεία τα απορρίμματα είναι στοιβαγμένα το ένα πάνω στο άλλο σχηματίζοντας υποθαλάσσιους λόφους

•ΣτΕ 689/2023 7μελούς

Απορρίπτεται αίτηση ακυρώσεως κατά της ΑΕΠΟ του ΧΥΤΥ στη θέση Πλούσκα

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΕΙ ΤΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΣΤΕ

► 2 μεγάλες κατηγορίες υποθέσεων

A. Υποθέσεις με αντικείμενο **αποφάσεις περιβαλλοντικής αδειοδοτήσεως** εγκαταστάσεων διαχείρισης αποβλήτων (ΑΕΠΟ)

B. Υποθέσεις με αντικείμενο **πράξεις επιβολής κυρώσεων** (πρόστιμα, διακοπή λειτουργίας κλπ) ή **παράλειψη της Διοίκησης** να λάβει μέτρα λόγω της παράνομης διαχειρίσεως αποβλήτων (ανεξέλεγκτη απόθεση ή προβληματική λειτουργία νομίμως αδειοδοτημένων χώρων)

► **Αναφορά στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

• Εκτίθενται, συνήθως, οι αρχές και νομοθεσία της ΕΕ καθώς και οι ρυθμίσεις του εθνικού δικαίου που ενσωμάτωσαν την ενωσιακή νομοθεσία και ερμηνεύονται οι διατάξεις της Οδηγίας 2008/98 κατ' επίκληση της νομολογίας του ΔΕΕ [ΣτΕ 1858/2022 σκ. 10-12]

► **Ολοκληρωμένος σχεδιασμός [ήδη άρθρο 55 ν. 4819/2021]**

• **Σε εθνικό επίπεδο ΕΣΔΑ**

- Εκπόνηση στρατηγικής και κατάρτιση προδιαγραφών και γενικών προγραμμάτων
- Τίθενται γενικές κατευθύνσεις της εθνικής πολιτικής διαχείρισης αποβλήτων και υποδεικνύονται τα κατάλληλα προς επίτευξή τους μέσα

- Σε περιφερειακό επίπεδο ΠΕΣΔΑ (Νομική φύση –περιεχόμενο-δικαστικός έλεγχος)

- Αποτελεί **εξειδίκευση** του Εθνικού Σχεδίου

- **Ατομική πράξη** που έχει ως περιεχόμενο ιδίως την καταγραφή πραγματικών καταστάσεων και προτάσεις επιλογής συγκεκριμένων ενοτήτων διαχειρίσεως αποβλήτων

- **Δεν ελέγχεται παρεμπιπτόντως**

- Η νομική αδυναμία παρεμπίπτοντος ελέγχου της νομιμότητας του ΠΕΣΔΑ σε σχέση με την εφαρμογή της οδηγίας 2008/98/ΕΚ δεν έρχεται σε αντίθεση προς την αρχή της συνεργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ούτε προς την αρχή της αποτελεσματικότητας του κοινοτικού δικαίου, διότι εν πάση περιπτώσει δεν καθιστά αδύνατη ή εξαιρετικώς δυσχερή τη δικαστική προστασία από την ανωτέρω άποψη αφού οι ενδιαφερόμενοι είχαν τη δυνατότητα να προσφύγουν ευθέως κατά του ΠΕΣΔΑ

[ΣτΕ 4357/2011 7μ. σκ. 13, 901-904/2011 7μ, 1258/2013, 4626/2013 σκ. 13, 2405/2016 7μ. (ΧΥΤΥ Σερρών) σκ. 19, 1815/2016, 595/2023 (υπαίθρια κομποστοποίηση Ζίτσας Ιωαννίνων) σκ. 5]

- Εφόσον δεν έχει προηγηθεί σε επίπεδο περιφερειακού σχεδιασμού η χωροθέτηση ΧΥΤ και λοιπών εγκαταστάσεων αξιοποιήσεως και επεξεργασίας αποβλήτων (όπως ΣΜΑ) -
- Η χωροθέτηση δεν απαιτείται να έχει γίνει σε επίπεδο εθνικού σχεδιασμού

► λαμβάνει χώρα στο στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδοτήσεως, οπότε λαμβάνονται υπ' όψιν τα κριτήρια αποκλεισμού και καταλληλότητας της κείμενης νομοθεσίας

[ΣτΕ 2664/2021 σκ. 11 (ΣΜΑ Αίγινας), 2405/2016 7μ.(ΧΥΤΥ Σερρών) σκ. 18, 4626/2013 σκ. 11 (ΧΥΤΑ Ηπείρου)]

► **Επιλογή τρόπου διαχειρίσεως και μεθόδων επεξεργασίας**

- **Ευχέρεια** Κρατών μελών τόσο στην Οδηγία 75/442/ΕΟΚ, όσο και στις Οδηγίες 2006/12/ΕΚ και 2008/98/ΕΚ
- Εναπόκειται στην, ανέλεγκτη ακυρωτικά, τεχνική κρίση της Διοίκησης με δύο προϋποθέσεις σωρευτικά:
 - (α) τηρούνται οι κανόνες και αρχές της ενωσιακής νομοθεσίας και
 - (β) η επιλεγόμενη μέθοδος εντάσσεται στο πλαίσιο του εθνικού σχεδιασμού

[ΣτΕ 4358/2011 7μ. σκ. 8, 1257-1258/2016 (ΧΥΤΑ Κέας) σκ. 8, 2405/2016 7μ.(ΧΥΤΥ Σκοτούσης Σερρών) σκ. 10, 2664/2021 (ΣΜΑ Σκοτείνη-Παγώνι) σκ. 9, 689/2023 7μ. (ΧΥΤΥ Άνδρου) σκ. 14]

► Εφαρμοζόμενες αρχές στη διαχείριση αποβλήτων

• Αρχή πρόληψης

Βασική αρχή του περιβαλλοντικού δικαίου. Ειδικώς για τα απόβλητα, συνίσταται στην πρόληψη ή μείωση της παραγωγής και της βλαπτικότητας των αποβλήτων και εν συνεχεία στην αξιοποίησή τους με επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση και ανάκτηση ή χρήση ως πηγή ενέργειας

[ΣτΕ 1257-1258/2016 (ΧΥΤΑ Κέας) σκ. 8, 689/2023 7μ. (ΧΥΤΥ Άνδρου) σκ. 14]

•Αρχή εγγύτητας

•Διάθεση των αποβλήτων στις **πλησιέστερες στον τόπο παραγωγής** τους εγκαταστάσεις

•Η αρχή αυτή διέπει όχι μόνο τη σχέση μεταξύ του τόπου παραγωγής των αποβλήτων και του τόπου αρχικής διαχείρισής τους, αλλά και αυτήν μεταξύ των τόπων αρχικής και περαιτέρω επεξεργασίας τους [ΣτΕ 595/2023 (υπαίθρια κομποστοποίηση Ζίτσας Ιωαννίνων) σκ. 4, 5, 6]

•Η αρχή της εγγύτητας **δεν αποκλείει** την εξυπηρέτηση από μία ή περισσότερες εγκαταστάσεις ορισμένης περιοχής, και περισσότερων τοπικών περιφερειών, ακόμη και νομών, ιδίως, μάλιστα, όταν το απόβλητο αποτελεί, εν ταυτώ, ανανεώσιμη πηγή ενέργειας, δηλαδή προϊόν, η επεξεργασία του οποίου προσλαμβάνει τη μορφή βιομηχανικής δραστηριότητας, ο δε ισχύων χωροταξικός σχεδιασμός ενθαρρύνει τη χωροθέτησή της τόσο πλησίον γεωργικής, κτηνοτροφικής ή πτηνοτροφικής περιοχής, όπου παράγεται το απόβλητο, όσο και εντός οργανωμένου υποδοχέα τέτοιων δραστηριοτήτων, θέσεων, δηλαδή, που δεν είναι δυνατόν να συμπίπτουν

[ΣτΕ 929/2021 (μονάδα βιοαερίου ΒΙΠΕ Ιωαννίνων) σκ. 13. Βλ. και ΣτΕ 930-938/2021]

- **Αρχή ασφαλούς διάθεσης**

Εξασφαλίζεται ότι η τελική διάθεση θα γίνεται με τρόπο και μέθοδο που δεν θα προκαλεί βλάβη στο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία [ΣτΕ 1257-1258/2016 σκ. 8, 689/2023 7μ. σκ. 14]

- **Αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»**

Βασική αρχή του περιβαλλοντικού δικαίου

- **Αρχή προστατευόμενης εμπιστοσύνης**

Στις υποθέσεις επιβολής κυρώσεων, ο ισχυρισμός περί παραβάσεως της αρχής της προστατευόμενης εμπιστοσύνης απορρίπτεται από το Δικαστήριο με την αιτιολογία ότι η Διοίκηση έχει δέσμια αρμοδιότητα και όχι διακριτική ευχέρεια

Με τις ρυθμίσεις του εθνικού και ενωσιακού δικαίου [...] εισάγεται **αυστηρό κανονιστικό πλαίσιο**, το οποίο ρυθμίζει συνολικά το ζήτημα της διαχείρισης των αποβλήτων, κατά τρόπο ώστε να **διασφαλίζεται η προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος**. Το πλαίσιο αυτό προβλέπει **ολοκληρωμένο σχεδιασμό** τόσο σε εθνικό επίπεδο, με την εκπόνηση στρατηγικής και την κατάρτιση προδιαγραφών και γενικών προγραμμάτων, όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, με την εξειδίκευση των εθνικών στόχων και την επιλογή, σε συμφωνία προς τον υπερκείμενο σχεδιασμό, των κατάλληλων χώρων για την εγκατάσταση των μονάδων, οι οποίες εν συνεχεία **χωροθετούνται και αδειοδοτούνται σύμφωνα με την κείμενη περιβαλλοντική νομοθεσία**. Εντός δε του κανονιστικού αυτού πλαισίου η τήρηση των στόχων, των κατευθύνσεων και των προβλέψεων του εθνικού και περιφερειακού σχεδιασμού και των σχετικών προγραμμάτων για τη διαχείριση των αποβλήτων είναι, κατ' αρχήν, **υποχρεωτική** για όλες τις πράξεις και τις διαδικασίες διαχείρισης των αποβλήτων.

Από τις ίδιες όμως αυτές διατάξεις συνάγεται, επίσης, ότι **καταλείπεται ευχέρεια** στα κράτη μέλη για την **επιλογή του τρόπου διαχείρισης** των αποβλήτων και των **μεθόδων επεξεργασίας**, με την υποχρέωση θέσπισης κριτηρίων που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας και στην υλοποίηση και εφαρμογή των τασσομένων από τη νομοθεσία της ΕΕ στόχων και αρχών και ειδικότερα **α) της αρχής της πρόληψης**, η οποία συνίσταται στην πρόληψη ή μείωση της παραγωγής και της βλαπτικότητας των αποβλήτων και εν συνεχεία στην αξιοποίησή τους με επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση και ανάκτηση ή χρήση ως πηγή ενέργειας, **β) της αρχής της εγγύτητας**, ώστε να επιτυγχάνεται η διάθεση των αποβλήτων στις πλησιέστερες στον τόπο παραγωγής τους εγκαταστάσεις και **γ) της αρχής της ασφαλούς διάθεσης** των αποβλήτων, με την οποία εξασφαλίζεται ότι η τελική διάθεση θα γίνεται με τρόπο και μέθοδο που δεν θα προκαλεί βλάβη στο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία [...]. Περαιτέρω, η ευχέρεια των κρατών μελών ως προς την επιλογή της μεθόδου επεξεργασίας των αποβλήτων διατηρήθηκε και υπό το καθεστώς της ισχύουσας οδηγίας 2008/98/ΕΚ, στην οποία παρατίθεται ένας **μη εξαντλητικός κατάλογος εργασιών διάθεσης**, που **περιλαμβάνει και την υγειονομική ταφή**, χωρίς να προκρίνεται η επιλογή κάποιας εξ αυτών (βλ. άρθρο 3 παρ. 19 και Παράρτημα Ι της οδηγίας).

Από αυτά παρέπεται ότι η επιλογή της καταλληλότερης μεθόδου επεξεργασίας των αποβλήτων σε συγκεκριμένη εγκατάσταση εναπόκειται στην, **ανέλεγκτη, κατ' αρχήν, ακυρωτικά τεχνική κρίση** της Διοίκησης, με την προϋπόθεση, όμως, ότι τηρούνται οι ανωτέρω κανόνες και αρχές και ότι η επιλεγόμενη μέθοδος εντάσσεται στο πλαίσιο του εθνικού σχεδιασμού [...]. Εξάλλου, **η ιεράρχηση του τρόπου διαχείρισης** των αποβλήτων που προβλέπεται στην ισχύουσα νομοθεσία (πρόληψη, προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση, άλλου είδους ανάκτηση, διάθεση), **εφαρμόζεται μέσω της ασκούμενης πολιτικής και αποτελεί σύνθεση της εν γένει δράσης της Διοίκησης και των ΟΤΑ**, και μάλιστα σε διαφορετικά επίπεδα (κεντρικών, περιφερειακών και τοπικών οργάνων καθώς και των φορέων διαχείρισης αποβλήτων), περιλαμβάνει δε, μεταξύ άλλων, την έγκριση και υλοποίηση σχεδίων, προγραμμάτων και μελετών, τη διάθεση ικανών οικονομικών πόρων, την εξεύρεση κατάλληλων χώρων διάθεσης αποβλήτων, τη συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων, την υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και προγραμμάτων ενημέρωσης του κοινού, την έκδοση αποφάσεων έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, τη διενέργεια διαγωνισμών, τη χορήγηση αδειών, τη διενέργεια ελέγχων, την επιβολή κυρώσεων, τη λήψη μέτρων για την αποκατάσταση χώρων υγειονομικής ταφής κ.ά.

[ΣτΕ 689/2023 7μ. σκ. 14]

► Διαχείριση αποβλήτων και προστατευόμενες περιοχές

•Εναλλακτικές λύσεις

Στην ΜΠΕ πρέπει να εξετάζονται οι **βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις**, ιδίως ως προς τη θέση, το μέγεθος ή και την τεχνολογία, συμπεριλαμβανομένης της μηδενικής λύσης, που εξετάστηκαν από τον φορέα του έργου ή της δραστηριότητας, και να παρουσιάζονται οι κύριοι λόγοι της επιλογής της προτεινόμενης λύσης σχετικά με τις επιπτώσεις στο περιβάλλον. Επομένως, η εξέταση εναλλακτικών λύσεων αποτελεί, κατ'αρχήν, **ουσιώδες και αναγκαίο στοιχείο της μελέτης**. Η εξέταση εναλλακτικών λύσεων κρίνεται, ειδικότερα, **επιβεβλημένη στις περιπτώσεις που πρόκειται για επέμβαση σε προστατευόμενη περιοχή**, καθώς και στις περιπτώσεις που η ύπαρξη εναλλακτικών λύσεων είναι προφανής ή έχουν προταθεί νομίμως από ενδιαφερόμενους φορείς, κατά τη διαδικασία δημοσιοποίησης της ΜΠΕ. Στην περίπτωση, όμως, που δεν καταλείπεται ευχέρεια επιλογής της θέσης ή άλλων στοιχείων εκτελέσεως του έργου, οπότε η διερεύνηση και παράθεση εναλλακτικών λύσεων θα ήταν αλυσιτελής, η μη εξέταση ή, πολλώ μάλλον, η συνοπτική εξέταση τέτοιων λύσεων δεν συνεπάγεται ακυρότητα της εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων

[ΣτΕ 2664/2021 ΤΣΜΑ Αίγινας σκ. 11]

- **Μεταβολή προορισμού δάσους ή δασικής εκτάσεως**

- **Επιτρεπτή** η μεταβολή για τη δημιουργία χώρου υγειονομικής διαχείρισεως αποβλήτων διότι:

- (1) αποτελεί λόγο δημοσίου συμφέροντος για τον οποίο είναι, κατ' αρχήν, επιτρεπτή η μεταβολή κατ' άρθρα 24 παρ. 1 και 117 παρ. 3 Σ

- (2) αποτελεί δημόσιο έργο κατά την έννοια των διατάξεων του ν. 998/1979, για το οποίο επιτρέπεται η επέμβαση σε δάσος ή δασική έκταση

[ΣτΕ 2173/2006 σκ. 9, 965/2007, σκ. 19, 1153/2007 σκ. 19, 1943/2012 σκ. 12, 2405/2016 7μ. (ΧΥΤΥ Σερρών) σκ. 26]

- Πολιτιστικό περιβάλλον (αρχαία)

• Σε **εξαιρετικές περιπτώσεις**, κατά τις οποίες επιβάλλεται η επίτευξη της ασφαλούς λειτουργίας έργου υποδομής, που ικανοποιεί ζωτικές ανάγκες του κοινωνικού συνόλου, είναι δυνατό να επιτρέπονται τέτοιες επεμβάσεις στο μέτρο που καθίστανται **απολύτως αναγκαίες** για τους παραπάνω σκοπούς, **ύστερα από στάθμιση** της αξίας του μνημείου ως στοιχείου της πολιτιστικής κληρονομιάς, της σημασίας του επιδιωκόμενου σκοπού και της αναγκαιότητας να εκτελεστεί το έργο, εφόσον διαπιστωθεί, με βάση εμπεριστατωμένη έρευνα, ότι δεν υπάρχει εναλλακτική λύση, με την οποία θα ήταν δυνατό να αποτραπεί η βλάβη του μνημείου

[ΣτΕ 2842/2018 (ΧΥΤΥ Ηλείας θέση «Τριανταφυλλιά»), 5460/2012 7μ. σκ. 5, 2214/2015 σκ. 4]

- Γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας

- Δεν αποτελεί κριτήριο αποκλεισμού για τις εγκαταστάσεις διαχείρισεως αποβλήτων [ΣτΕ 595/2023 σκ. 9, 4940/2013 σκ. 10, 1943/2012 σκ. 18, 4537/2011 σκ. 8]

- Υπόγεια και επιφανειακά ύδατα -ρέματα

- έλεγχος αιτιολογίας βάσει μελετών

[ΣτΕ 769/2005 σκ. 16, 1151/2007 σκ. 23, 2862/2007 σκ. 22, 2864/2007 σκ. 16, 2405/2016 7μ. σκ. 29, 30]

- Καταφύγια Άγριας Ζωής

- Μεταξύ των ενδεικτικώς επιτρεπόμενων έργων και εργασιών στις περιοχές των ΚΑΖ περιλαμβάνονται, κατ' αρχήν, και έργα υποδομής που αποσκοπούν στην προστασία της υγείας των πολιτών και την αναβάθμιση του περιβάλλοντος, δηλαδή αγαθών για την προστασία των οποίων προνοεί ιδιαιτέρως το Σύνταγμα, όπως η κατασκευή ΧΥΤΥ [ΣτΕ 1394/2015]

► Εγκαταστάσεις περιβαλλοντικής υποδομής

- Οι εγκαταστάσεις διαχείρισεως αποβλήτων συνιστούν εγκαταστάσεις περιβαλλοντικής υποδομής

[ΣτΕ 2295-6/2018 σκ. 7, 1292/2017 σκ. 9, 1894/2017, 595/2023 (υπαίθρια κομποστοποίηση Ζίτσας Ιωαννίνων) σκ. 6]

► Δεσμία υποχρέωση -παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας

- Το Δικαστήριο κατέστησε την υποχρέωση λήψεως αποτελεσματικών μέτρων από τη Διοίκηση για την προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας σε **δεσμία αρμοδιότητα** έτσι ώστε η παράλειψη λήψεως των μέτρων αυτών (λ.χ. επιβολή κυρώσεων) να συνιστά παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας

[ΣτΕ 3974/2010 7μ.σκ. 14, 1133/2018 σκ. 12-13]

- Η μη λήψη μέτρων αποκαταστάσεως ΧΑΔΑ από τον αρμόδιο Δήμο και την Περιφέρεια συνιστά **παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας** [ΣτΕ 2880/2017 σκ. 13]

► Ζητήματα δικαιοδοσίας

• Πράξεις του Ελληνικού Οργανισμού Ανακύκλωσης [(ΕΟΑΝ), κατά την άσκηση της αρμοδιότητας εγκρίσεως ή ανανέωση της εγκρίσεως συστημάτων εναλλακτικής διαχειρίσεως, ο οποίος έχει κριθεί ότι αποτελεί **νομικό πρόσωπο διφυούς χαρακτήρα**, οι σχετικές πράξεις του οποίου εμπίπτουν στο σχεδιασμό και την εφαρμογή της εν λόγω δημόσιας πολιτικής όπως είναι η μη ανανέωση της εγκρίσεως συστήματος εναλλακτικής διαχειρίσεως άλλων προϊόντων, αποτελούν **εκτελεστές διοικητικές πράξεις** και υπόκεινται στον ακυρωτικό έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας

[ΣτΕ 2480/2014 7μ., 1457/2018, 1999/2021]

► Σχέση ΖΟΕ -ΠΕΣΔΑ

[ΣτΕ 595/2023 (υπαίθρια κομποστοποίηση Ζίτσας Ιωαννίνων) σκ. 6]

► 3 Επισημάνσεις- Συμπεράσματα

- Το Δικαστήριο αναφέρεται συχνά στην ενωσιακή νομοθεσία, την οποία συνεκτιμά κατά την ερμηνεία του εσωτερικού δικαίου
- Από τη σχετική νομολογία επιβεβαιώνεται διαχρονικώς η κρίση ότι οι εγκαταστάσεις διαχειρίσεως αποβλήτων μπορούν να χωροθετούνται, κατά προτεραιότητα, μετά από στάθμιση και σε περιοχές ειδικής προστασίας, επειδή συνιστούν **έργα υποδομής** που αποσκοπούν στην προστασία της υγείας των πολιτών και στην αναβάθμιση του περιβάλλοντος, αγαθών για την προστασία των οποίων προνοεί ιδιαιτέρως το Σύνταγμα στα άρθρα 21 παρ. 3 και 24 παρ. 1
- Το Δικαστήριο κατέστησε την υποχρέωση λήψεως αποτελεσματικών μέτρων από τη Διοίκηση για την προστασία του περιβάλλοντος και την ανθρώπινης υγείας δεσμία, έτσι ώστε η παράλειψη λήψεως των μέτρων αυτών να συνιστά παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας.

Not the end ...

► Στην έννοια του **περιβαλλοντικού εγκλήματος** κατατάσσονται, μεταξύ άλλων,

- η αθέμιτη συλλογή, μεταφορά, ανάκτηση ή διάθεση αποβλήτων και
- η παράνομη εκπομπή ή απόρριψη ουσιών στην ατμόσφαιρα, τα νερά ή το έδαφος
- Το περιβαλλοντικό έγκλημα αποτελεί μια από τις πιο κερδοφόρες δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος παγκοσμίως με τεράστιες επιπτώσεις όχι μόνο στο περιβάλλον αλλά και στην ανθρώπινη υγεία, ενώ, είναι δύσκολο να διαπιστωθεί, να διωχθεί και να τιμωρηθεί
- Αυξάνεται με ρυθμό 5% έως 7% ετησίως
- Ήδη σήμερα αποτελεί την 3η (!) μεγαλύτερη εγκληματική δραστηριότητα στον κόσμο ενώ το 2016 ήταν η 4η
- Προκαλεί ζημίες ύψους 110-281 δισ. \$ ετησίως

[Πηγή: Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης -<https://www.consilium.europa.eu/el/infographics/eu-fight-environmental-crime-2018-2021/>]

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

ΕΛΕΝΑ ΜΟΥΡΓΙΑ